

พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง (กรณีศึกษาชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม)

Selecting Behavior and Tourists' need for Self-Touring Handbook: A Case Study Bang
Nok Kwak Community, Samut Songkhram Province

ดวงรัตน์ ด่านไธยนา

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail : be2bee@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยว ด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแก่คนในชุมชน และการใช้แบบสอบถาม โดยการ แบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญจากการคิดสรรและเข้าใจในชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ให้ข้อมูลคือคนในชุมชนจำนวน 5 ท่าน แบ่งเป็นผู้นำชุมชน 2 ท่าน ศูนย์ราชการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด สมุทรสงคราม 2 ท่าน และคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1 ท่าน ช่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก และสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอในคู่มือการท่องเที่ยว รวมทั้ง ใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยปรากฏว่าพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มา ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม คือ นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อเส้นทาง การท่องเที่ยวในตำบลบางนกแขวก เพื่อศึกษาหาความรู้ทางด้านวิถีชีวิตชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยเสริม ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนในชุมชน ทางด้านเกษตรกรรม และวิถีชีวิตความเป็น

อยู่ในหลากหลายแง่มุมภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงมากที่สุดในการมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบางนกแขวก คือการได้สัมผัสกับวัฒนธรรม ที่แท้จริงของชุมชน (sense of place) ที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหล่อหลอมให้เกิดเป็นมิตรภาพ ความมีน้ำใจของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นเสน่ห์และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบางนกแขวกที่หาได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน ส่วนรูปแบบคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้น จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการ นำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนิยาย และการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆ เมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะผสมผสานกัน มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือพอเกิดตลึง เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาง่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทาง การท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และคู่มือการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะเหมือนของฝากที่ทำให้ได้คิดถึงหรืออยากหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง

คำสำคัญ : พฤติกรรมในการเลือก, นักท่องเที่ยว, คู่มือการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The objectives of this research paper included: 1) to study selecting behavior and tourists' need for self-travel handbooks in the area of Bang Nok Kwak community, Samut Songkhram province and 2) to study the tourism image of Bang Nok Kwak community, Samut Songkhram province in order to design a self-travel handbook. This paper utilized both qualitative and quantitative methods. The main research tools were an in-depth interview as well as a questionnaire. The sample for in-depth interview included five persons in the community which were two community leaders, two officials from local tourism center, and one local community members. A questionnaire was used to elicit information from tourists regarding touring handbook and tourism image of the community.

The finding disclosed that tourists were interested in local lifestyle, history, tradition, cultural, and tourist activities. The tourism image of Bang Nok Kwak community was genuine local tradition, beautiful river, and friendliness. Moreover, the handbook for self-touring should be focused on the real identify of the community. Local tourism presentation should be in form of a story telling about the tourist destination in the community with picture drawings. An A5 or pocket book size was the most appropriated size. The details in the handbook should include a map that shows all important tourist destinations. The handbook itself should be a good souvenir that can remind tourists to revisit the community.

Keywords : Selecting Behavior, Tourists, Handbook

หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งอุตสาหกรรมที่มีส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการกระจายตัวทางด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมาจะอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติ ได้เสื่อมโทรมลงไปมาก ส่วนหนึ่งมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ขาดการบำรุงรักษา ซึ่งจะทำให้ความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลง

ทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะต้นจนถึงฉบับที่ 8 นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ แล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนา การท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับด้านสังคมและวัฒนธรรมด้วยโดยมุ่งหวังที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและโบราณสถาน วัตถุต่างๆ (กองแผนงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539) จนทำให้สถานที่หลายแห่ง ในประเทศไทยเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ยิ่งสถานที่ใดมีแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากจะกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากตามมา ผลของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ อย่างโหมกระพือโดยไม่ใส่ใจต่อวิถีชีวิตชุมชน ยังผลให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนชุมชนเองรับกับการเปลี่ยนแปลงไม่ทัน เกิดการล่มสลายของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม การสร้างความรู้และความเข้าใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชน เป็นอย่างมาก สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมี เป้าหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม (ปรมะ สตะเวทิน, 2532:99) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่กลุ่มเป้าหมายหรือการจูงใจให้ผู้รับสารยอมในสิ่งใหม่ หรือต้องการเพียงกระตุ้นความคิดเห็น หรืออาจถึงเปลี่ยนเจตคติของผู้รับสาร เป็นต้น รูปแบบของสื่อเฉพาะกิจได้แก่ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว จดหมายข่าว คู่มือ (Schramm, 1977 : 12-23) การ

สร้าง คู่มือการท่องเที่ยวจึงเป็นสื่อหนึ่งที่สร้างความรู้ความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึง ความเป็นธรรมชาติโดยแท้ของคนในชุมชนบางนกแขวก

ตลาดบางนกแขวกเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่ปากคลองบางนกแขวก อำเภอบางคนที เป็น ตลาดดั้งเดิมของชุมชนย่านบางนกแขวกและพื้นที่ใกล้เคียงเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา สภาพของตลาด เป็นเรือนแถวริมแม่น้ำแม่กลองเลี้ยวเข้ามาในปากคลองบางนกแขวกเป็นบริเวณติดต่อกันกับอาสนวิหารแม่พระบังเกิด และห่างจากประตูน้ำบางนกแขวกที่ใช้กันน้ำเค็มไม่ให้เข้าสู่คลอง ดำเนินสะดวก ตลาดบางนกแขวกเดิมเป็นตลาดน้ำที่คึกคักมาก เป็นเส้นทางการคมนาคมหลักที่ ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี เป็นจุดรวมของการสัญจรทางน้ำ คับคั่งด้วยผู้คน มีสถานที่สำคัญ หลายอย่าง เช่น โบสถ์แม่พระบังเกิด, วัดเจริญสุขาราม, วัดบางกุ้ง เป็นต้น ชุมชนบริเวณนี้มีอาชีพเป็นชาวสวน ชาวประมง แต่เมื่อมีการตัดถนนผ่านคนที่เคยใช้เรือพายเป็นพาหนะเปลี่ยนไปใช้รถแทน การสัญจรทางน้ำจึงหมดลง ตลาดที่เคยคึกคักในอดีตหมดความสำคัญไปทั้งไว้เพียงร่องรอยของความเจริญในอดีต ด้วยจุดภูมิศาสตร์ของตลาดบางนกแขวกซึ่งอยู่ห่างไกลจากตลาดน้ำอัมพวาเพียง 4 กิโลเมตร และมีความสวยงามทางด้านธรรมชาติทางภูมิทัศน์ เต็มไปด้วยวิถีชีวิตเก่าแก่ และดั้งเดิมของชุมชนที่หาดูได้ยากยิ่งในปัจจุบัน ชาวชุมชนบางนกแขวกจึงมีความพยายามที่จะรื้อฟื้นตลาดบางนกแขวกขึ้นมาใหม่ โดยความพยายามที่จะรักษาสภาพเดิมไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลง ซึ่งก็เหมือนกับความพยายามที่จะรื้อฟื้นตลาดอัมพวาในยุคแรก ซึ่งในความเป็นจริงหากไม่เริ่มต้นสร้างความรู้และความเข้าใจที่เหมาะสมแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวแล้วอาจทำให้สภาพที่สวยงามด้วยวิถีชีวิตชุมชนนั้นหมดไป รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบใหม่ของการให้บริการทางด้านการท่องเที่ยว เน้นที่ความรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น โดยอาศัยความเป็นธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม และความต้องการ การสัมผัสการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวชนบท ซึ่งในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีสภาพแวดล้อมของชุมชนเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนบางนกแขวกก็ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

จังหวัดสมุทรสงครามในครั้งนี้นี้จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อการเผยแพร่และรักษาวิถีชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่ประโยชน์อันสูงสุดแก่คนในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว ไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ ที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์

พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ต่อการจัดการการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ อีก เช่น การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษที่สามารถแตกแขนงและสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวแบบผจญภัย เป็นต้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจในกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. ผู้ส่งสาร (Source)
2. สาร (Message)
3. สื่อ (Media)
4. ผู้รับสาร (Receiver)

องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้มีส่วนสำคัญในการกำหนดความสำเร็จของการสื่อสารที่จะทำให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักและพฤติกรรมไปในแนวทางที่ผู้ส่งสารตั้งใจและองค์ประกอบที่สำคัญ คือ สื่อ (Media) ซึ่งเป็นพาหนะที่นำพาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งจำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- สื่อมวลชน (Mass Media)
- สื่อบุคคล (Personal Media)

แคลปเปอร์ (Klapper อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 142) ได้เสนอแนวความคิด เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านต่างๆ ของประชาชนไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้นไม่ใช่ อิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพล โดยอ้อมเพราะมีปัจจัยต่างๆ ที่กั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predisposition) ประชาชนจะมีความคิดเห็นค่านิยมและมีใจโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่นและสถาบันสังคมที่ตนเป็น

สมาชิก เมื่อบุคคลผู้นั้นสัมผัสกับสื่อมวลชนก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมเหล่านั้นติดตัวมาด้วย

1.2 การเลือกของผู้รับสาร (Selective Processes) ประชาชนจะเลือกรับสาร ที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้อง หรือที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน ประชาชนจะพยายามตีความสาร ตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม และจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน

1.3 อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนที่จะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมีสอดแทรกความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็น คนที่ได้รับการเชื่อถือเลื่อมใส และไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความเห็น และการตัดสินใจของประชาชน

1.4 ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects) การดำเนินธุรกิจ ด้านสื่อมวลชนในสังคมเสรีนิยม ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น สื่อมวลชนสามารถแข่งขันกันได้โดยเสรี ต่างฝ่ายต่างเสนอความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป และประชาชนก็มี เสรีภาพในการที่จะเลือกเชื่อถือความคิดเห็นใดความคิดเห็นหนึ่งได้ และตัดสินใจว่าจะเชื่อ สื่อมวลชนไหนดี

2. อิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น คือสื่อมวลชนจะสนับสนุน ทัศนคติ ค่านิยมความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มนด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็ง และพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมาเมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอหรือเมื่อมีโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคล มีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับ ความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียง ผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ ให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่ บุคคลนั้นๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยม

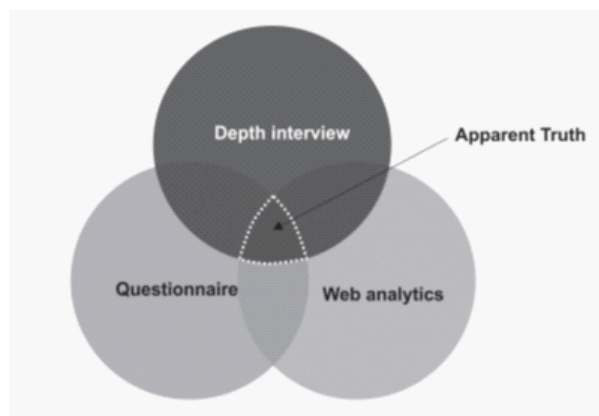
ใหม่นี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นอิทธิพล ในลักษณะสะสมมิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใดหรือในระยะเวลาอันสั้น สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมี เป้าหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม (ปรมะ สตะเวทิน, 2532: 99) สื่อเฉพาะกิจเป็นการรวม เอาสื่อหลายๆ ประเภทในรูปแบบต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่องานเฉพาะกิจ ของแต่ละโครงการ โดยอาจจะมีวัตถุประสงค์ของงานเฉพาะกิจต่างกัน เช่น ต้องการอยาก จะให้ ความรู้แก่ผู้รับสารในเป้าหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือ การจูงใจให้ผู้รับสารยอมรับสิ่งใหม่ หรือต้องการ เพียงแต่ กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น หรืออาจจะต้องการไปถึงขั้นให้ ผู้รับสารเป้าหมายเปลี่ยนเจตคติ เปลี่ยนพฤติกรรม เป็นต้น การใช้สื่อต่างๆ ร่วมกันหรือใช้วิธีการสื่อสารหลายรูปแบบร่วมกัน ก็อาศัยหลักที่ว่า สื่อแต่ละชนิดย่อมมีข้อดีข้อจำกัดหรือคุณสมบัติ ต่างกัน และในทำนองเดียวกันวิธีการสื่อสารแต่ละรูปแบบ ก็มีข้อได้เปรียบต่างกันด้วย แต่เมื่อนำเอาส่วนดีของสื่อแต่ละ ชนิด วิธีการสื่อสารแต่ละประเภทมาพิจารณาวางแผนใช้ร่วมกันก็อาจจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสารอย่างสูงสุดได้ (Schramm, 1977: 12-23) รูปแบบของสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว จดหมายข่าว คู่มือ วิดิทัศน์ เทป นิทรรศการ เป็นต้น นอกจากสื่อดังกล่าวแล้ว ก็อาจจะมีสื่ออื่นๆ อีก เช่น หอกระจายข่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเกือบทุกแห่ง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือ การท่องเที่ยวด้วยตนเอง (กรณีศึกษา ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม) เป็นงานวิจัย เชิงคุณภาพใช้การสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการ วิเคราะห์พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้คือกลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกจำนวน 2 ท่าน และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางนกแขวก จำนวน 1 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามอย่างมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์เชิงลึกจนได้ข้อมูลที่ครบ และตรงกันในทุกด้าน และใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ชุด เพื่อสอบถามความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวกและภาพลักษณ์ ทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามสัมภาษณ์และแบบสอบถามแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลให้เชื่อมโยงกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยเพื่อนำไปสู่แนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

ภาพที่ 1 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในวิธีการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถปรากฏว่าชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง มีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นตลาดแห่งแรกในจังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นศูนย์รวมแห่งความเจริญในอดีตซึ่งผูกพันกับสายน้ำ ต่อมาเมื่อมีถนนตัดผ่านคนที่เคยใช้เรือเป็นพาหนะเปลี่ยนมาใช้รถแทนการสัญจรทางน้ำจึงหมดลง ตลาดที่เคยคึกคักในอดีตจึงหมดความสำคัญลง ทิ้งไว้เพียงร่องรอยแห่งความเจริญในอดีต ในปัจจุบันบางนกแขวกเป็นสถานที่ที่เกี่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีตลาดเก่าร้อยปีเป็นเรือนแถวริมน้ำปากคลองบางนกแขวก มีสถานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น โบสถ์แม่พระบังเกิด, วัดเจริญสุขาราม, วัดบางกุ้ง เป็นต้น ชุมชนบริเวณนี้มีอาชีพเป็นชาวสวน ชาวประมงและค้าขาย คนส่วนใหญ่ในชุมชนบางนกแขวกมีเชื้อสายเป็นคนจีน จึงมีวิถีชีวิตและประเพณีมาอย่างแบบที่สืบสานต่อกันมา

จากผลการวิจัยสามารถแบ่งเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกออกเป็น 4 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต ชุมชน 3) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา 4) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประเพณีและเทศกาล โครงสร้างของชุมชนบางนกแขวกนั้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะที่ชัดเจน คือ 1) ชุมชนชาวสวน เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วไปในบริเวณที่ห่างออกไปจากปากคลอง บางนกแขวกส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพในการทำสวนผลไม้ โดยการใช้ประโยชน์จากโครงข่ายของคลองต่างๆที่ไหลผ่านยังพื้นที่ของตนอย่างเป็นระบบได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์คาดว่า เป็นกลุ่มชุมชนเริ่มแรกในการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ โดยมีความสัมพันธ์กับ การก่อสร้างวัดมาแต่เดิม 2) ชุมชนริมน้ำ เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานขึ้นมาพร้อมกับ ตลาดน้ำบริเวณปากคลองอัมพวา โดยส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเพื่อการค้าขายเป็นหลัก สังเกตได้จากป้ายชื่อร้านค้าต่างๆ แบบโบราณที่ยังคงมีให้พบเห็นบ้างในบางหลัง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันอาคารร้านค้าต่างๆเหล่านี้ได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นอาคารบ้านพักอาศัยทั่วไป ทั้งนี้ชุมชนร้านค้าริมคลองที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางการตั้งถิ่นฐานเฉพาะชุมชน ริมน้ำดั้งเดิมในภาคกลางของประเทศไทย

วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนบางนกแขวกสามารถแบ่งเป็นประเภท ดังนี้

ทางด้านประวัติศาสตร์

คนแม่กลองเป็นชื่อที่ถูกเรียกตัวเองจากคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางนกแขวกซึ่งแต่เดิมบริเวณพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำแม่กลองช่วงรอยต่อจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นป่าทึบและมีผู้อาศัยอยู่ไม่มากนัก (อรังค์กร อ่องนาวา, 2553) บริเวณที่ก่อตั้งชุมชนบางนกแขวก จะอยู่แถบริมแม่น้ำและลำคลองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำ ชุมชนแต่ละแห่งอยู่กระจ่ายกันเป็นระยะไป จนถึงสุดที่ปากแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนบางนกแขวก (ปราโมทย์ คำกลัด, 2553) ปากคลองบางนกแขวกยังเป็นที่ตั้งของจุดต่อเรือและเส้นทางสายหลักในการคมนาคมทางน้ำ ระหว่างจังหวัดราชบุรีกับจังหวัดสมุทรสงคราม คนกลุ่มแรกที่ถือว่าเป็นบรรพบุรุษของ บางนกแขวกในปัจจุบัน คือชาวจีนที่อพยพมาจากชุมชนวัดกัลยาณ์ กรุงเทพมหานคร ในสมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.3)

ตลาดริมน้ำบางนกแขวกเป็นร่องรอยแห่งความเจริญรุ่งเรืองในอดีตที่สะท้อนออกมาให้เห็นในปัจจุบัน แม้ความเจริญรุ่งเรืองไม่คึกคักเหมือนในอดีตแต่ก็มีเสน่ห์ในความเรียบง่าย และความเป็นตัวของตัวเอง สิ่งที่ชาวบ้านบางนกแขวกภูมิใจในตัวเองมากที่สุดคือ ความรัก และความสามัคคีของคนในชุมชน ความมีน้ำใจพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การค้าขายที่ไม่หวังเอากำไรมากเกินไป เป็นสิ่งดี ๆ ที่ไม่ว่าใครมาเยือนตลาดแห่งนี้ต้องประทับใจทุกคน (สมเกียรติ พริ้งถาวร, 2553) ที่ตลาดแห่งนี้ ณ ปัจจุบันชาวปากคลองบางนกแขวกยังคงรักษาสภาพบ้านเรือนริมน้ำไว้เหมือนเมื่อครั้งในอดีต มีอาหารอร่อยที่นำวัตถุดิบมาจากธรรมชาติใกล้ตัวและหาทานได้ยาก เช่น ข้าวเกรียบปลาทุ, น้ำมะนาวโห่, ผัดไทยกุ้งแม่น้ำ, ขนมสูตรโบราณ, กวยเตี๋ยวกะลา, กวยเตี๋ยวลันเต๊าะ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่ราคาถูกและหาทานได้ยาก (จินทิมา อาชาพานิช, 2553)

ทางด้านวิถีชีวิตชุมชนและอาชีพ

ในด้านวิถีชีวิตชุมชนจะเกี่ยวเนื่องกับอาชีพซึ่งผูกพันกับสายน้ำ การประมง การทำสวน และการค้าขาย เนื่องจากชุมชนบางนกแขวกเป็นชุมชนชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการนำเมล็ดพันธุ์ลิ้นจี่มาปลูกทำให้ในปัจจุบันจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อ

เสียงด้านล้นจี (ปราโมทย์ คำกลัด, 2553) ส่วนการประมงก็ทำกันได้ ในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะพายเรือออกไปกลางลำน้ำแม่กลองและหากุ้ง หาปลา เพื่อนำมาขายหรือรับประทานเอง ซึ่งในอดีตชาวบ้านจะนำของเหล่านี้มาขายในตลาด ซึ่งตลาดใหญ่ๆ ก็คือตลาดบางนกแขวก นำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกันใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (สมเกียรติ พริ้งถาวร, 2553) วิถีชีวิตของคนในชุมชนบางนกแขวกเป็นไปอย่างเรียบง่ายหากคับคั่ง ด้วยความเจริญในอดีต ในปัจจุบันวิถีชีวิตเหล่านี้ยังคงดำเนินต่อไป แม้อาจเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้างแต่ก็ยังคงซึ่งความรู้สึกเช่นวันวานซึ่งหากใครไปเที่ยวตลาดบางนกแขวก จะเห็นร่องรอยของอดีตที่แฝงตัวอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชน และหากใครต้องการสัมผัสชีวิตของชุมชน บางนกแขวก ชาวชุมชนบางนกแขวกก็มีเรือไว้คอยบริการให้นักท่องเที่ยวโดยไม่คิดค่าบริการ ในวัดแก่นเจริญมีศูนย์การเรียนรู้เชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ ซึ่งใช้ธรรมชาติเป็นเสมือนห้องเรียนขนาดใหญ่ มีฐานการเรียนรู้ 12 ฐาน เช่น ผลไม้กลับชาติ คนเอถ่าน ฯลฯ หรือการชมหิ่งห้อยบกที่ใช้เดินชมในเวลากลางคืนในสวน (อังคณา พุ่มผกา, 2553)

ทางด้านศาสนสถานละความเชื่อ

ในชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีศาสนสถานที่สำคัญๆ อยู่ 4 แห่ง คือ 1) วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อโต พระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยศิลาแลงซึ่งมีขนาดใหญ่และมีลักษณะงดงามมากขนาดใหญ่ คนทั่วไปเชื่อถือเป็น พระพุทธรูปที่มีศักดิ์สิทธิ์สิ่งสถิตอยู่ และสามารถจะดลบันดาลสิ่งที่ปรารถนาให้สำเร็จ ตามความประสงค์ได้ เมื่อก่อนตำบลบางนกแขวกใช้ชื่อว่าตำบลบ้านโพธิ์งาม มาเปลี่ยนเป็น ตำบลบางนกแขวก เพราะว่ามีนกแขวกมาอาศัยอยู่ในตำบลโพธิ์งาม เลยทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนชื่อ เป็นตำบลบางนกแขวก ภายหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ญี่ปุ่นเอาระเบิดมาทิ้งที่ประตูน้ำ บางนกแขวกเพื่อไม่ให้ชนถ่านน้ำมันผ่านทางประตูน้ำ แต่ก็ไม่ได้เกิดความเสียหายอะไรเพราะมี องค์หลวงพ่อโตศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพของชาวบ้านบางนกแขวกคอยดูแล มีก็แต่บ้านเรือนเสียหายบ้าง เล็กน้อย ส่วนปากคลองบางนกแขวกติดกับวัดคริสต์มีเจ้าพ่อดูแลบางนกแขวกชื่อ นายกังวาล วีระปริษานนท์ ได้เสียชีวิตไปแล้ว 2) วัดแก่นจันทร์เจริญ เป็นวัดเก่าแก่สร้างในปี พ.ศ.๒๓๕๐ เคยเป็นวัดร้างมาก่อน ต่อมาพระครูสุนทร สุตกิจ (หลวงพ่อโห้)

อดีตเจ้าอาวาสวัดบางพลับ ซึ่งเป็นที่นับถือของชาวบ้าน ได้บูรณะปรับปรุงซ่อมแซมวัดแก่นจันทร์เจริญแห่งนี้ 3) อาสนวิหาร แม่พระบังเกิด โบสถ์นี้เป็นสถานที่สักการะอันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ สร้างขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ.๑๘๙๐) โดยบาทหลวงเปาโลซัลมอน มิชชันนารีชาวฝรั่งเศสได้รับทุนสนับสนุนจากญาติพี่น้องของท่านในประเทศฝรั่งเศสคณะมิชชันต่างประเทศแห่งกรุงปารีส กรุงโรมและผู้ใจบุญในกรุงเทพฯ ใช้เวลาสร้างถึง ๖ ปีจึงเสร็จสมบูรณ์ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ ในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๙ (ค.ศ.๑๘๙๖) เป็นสถาปัตยกรรมแบบโกธิคของประเทศฝรั่งเศสด้วยปูนดำ ภายในประดับด้วยภาพกระจกสีสวยงาม มีรูปปั้น ธรรมาสันเทศน์ อ่างล้างบาป ขาเทียนลักษณะต่างๆ และรูปแกะสลักบรรยายเกร็ดประวัติในพระคัมภีร์ คริสตศาสนา นับเป็น โบสถ์ที่มีความสวยงามไม่ไกลจากริมฝั่งแม่น้ำ 4) วัดบางกุ้ง อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกับค่ายบางกุ้ง แต่อยู่คนละฝั่งกัน มีถนนตัดผ่านกลาง ภายในวัดมีโบสถ์เก่าประดิษฐานพระประธานเป็น พระพุทธรูปปั้นขนาดใหญ่ ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อโบสถ์น้อยและมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เป็นภาพพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม และภาพพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่ในขุมนาบข้างด้วยอัครสาวกนั่งพนมมือ

ทางด้านประเพณีและเทศกาล

วัดแก่นจันทร์เป็นวัดหนึ่งที่จัดงานประเพณีตักบาตรขนมครกน้ำตาลทรายเพื่อสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นติดต่อกันมายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปี ชาวบ้าน ก็จะรวมตัวกันที่ศาลาวัดแก่นจันทร์เจริญเพื่อช่วยกันทำขนมครกโดยการซื้อเกลือ ซื้อถ่าน ซื้อข้าวสารมาหมักคั้นคั้นไว้ บ้างก็เก็บมะพร้าวจากสวนนำมาคั้นกะทิซึ่งเป็นส่วนผสมสำคัญของขนมครก เพื่อนำมาใส่บาตรให้กับพระภิกษุสงฆ์ที่วัด นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแข่งขัน ขุดมะพร้าว การแข่งขันโม่แป้ง การแข่งขันกินวิบาก การประกวดขนมครกไทยประยุกต์ ไหว้ศาลเจ้าพ่อบางนกแขวกอยู่บริเวณปากทางเข้าตลาดบางนกแขวก จะจัดขึ้นในช่วงปลายเดือน มกราคมหรือเดือนกุมภาพันธ์ก่อนเทศกาลตรุษจีน ชาวบ้านจะนำของมาไหว้เจ้าพ่อและมีการจัดฉายหนังกลางแปลงในสวน (อรุณกร อ่องนาวา, 2553)

รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกสามารถสรุปได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) 2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism) และ 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเส้นทาง การท่องเที่ยวในคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวกสามารถสรุปจาก แบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ชุดเพื่อสอบถามพฤติ กรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ต่อคู่มือการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชน บางนกแขวก

รูปแบบ		ค่าเฉลี่ย
ประเภทของหนังสือ	นิตยสาร	4.06
	หนังสือพิมพ์	3.56
	หนังสือการ์ตูน	3.91
	หนังสือนวนิยาย	3.63
	หนังสือนำเที่ยว	3.51
การจัดวางภาพประกอบ	ภาพเดี่ยวเต็มหน้า	3.77
	ภาพพร้อมข้อความ	4.2
	ภาพหลายภาพในหนึ่งหน้า	3.88
	ภาพขนาดเล็ก/ใหญ่	4.04
วัตถุประสงค์ในการอ่าน	เพื่อพักผ่อน	4.4
	เพื่อความบันเทิง	4.15
	เพื่อหาความรู้	4.32
ขนาดที่เหมาะสม	ขนาด F4	2.95
	ขนาด A4	3.27
	ขนาด A5	4.39
ประโยชน์ใช้สอย	บอกรายละเอียด	4.1
	แผนที่ขนาดใหญ่/ชัดเจน	4.52
	ลักษณะ 2 มิติ (pop up)	2.74
ประโยชน์ของหนังสือ	เป็นของฝาก	4.01
	เป็นสื่อการเรียนรู้	3.64
	เป็นสื่อประชาสัมพันธ์	4.6
รูปแบบ	มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.67
	มีความร่วมสมัย	4.42
	มีความเป็นไทย	4.51

พฤติกรรมในการเลือกรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวกจากกลุ่มนักท่องเที่ยว ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวต้องการเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกมากที่สุด รูปแบบของคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้นจะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากที่สุด โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่อง ให้หลากหลาย มีการจัดหน้าแบบนิตยสารและการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆ เมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะ

ผสมผสานกัน มีภาพพร้อมข้อความ มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก เพื่อให้สะดวกต่อการพกพา ง่าย เนื้อหาต้องมียละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยว ที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และคู่มือการท่องเที่ยวมีลักษณะเหมือนของฝากที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ได้คิดถึง หรือหวนกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้งหนึ่ง

ตารางที่ 2 ด้านภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกกับความสนใจของนักท่องเที่ยว

ภาพลักษณ์		ค่าเฉลี่ย
เชิงประวัติศาสตร์	พิพิธภัณฑ์	3.36
	วัด	3.75
	ตลาดน้ำ	4.28
	ตลาดเก่าโบราณ	4.28
เชิงวิถีชีวิต	ล่องเรือชมหิ่งห้อย	4.46
	ล่องเรือชมสวน/วิถีชีวิต	4.04
	มิตรภาพของคนในชุมชน	4.03
	ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	3.52
	ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	3.2
เชิงประเพณี/เทศกาล	ตักบาตรชนมกรก	3.1
	ไหว้ศาลเจ้าพ่อ	3.09

ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกในสายตานักท่องเที่ยวสามารถสรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเป็น 3 ลักษณะ ที่จะนำมาใช้ในการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ให้กับชุมชนบางนกแขวก คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) 2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional

Tourism) และ 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุดคือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชน ส่วนภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงน้อยที่สุดคือภาพลักษณ์เชิงประเพณีและเทศกาล

ภาพที่ 2 แนวทางการออกแบบแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อนำมาใช้ในการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวให้กับชุมชนบางนกแขวก

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้สามารถสรุปผลของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก โดยจะอภิปรายผล ดังนี้

1. พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือ การท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวกของกลุ่มนักท่องเที่ยว ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวต้องการคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกมากที่สุด เนื่องจากยังไม่มีการทำคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก อย่างละเอียดทำให้นักท่องเที่ยวไม่รู้จักรั้วสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบางนกแขวก หรือมาเที่ยวแล้วทำให้รู้สึกไม่ชอบเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชน หากมีคู่มือการท่องเที่ยวโดยละเอียดที่บอกถึงรายละเอียดสถานที่และแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวคาดว่าจะมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกอย่างแน่นอน ส่วนรูปแบบของคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้น จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากที่สุด โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิต

ของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องให้หลากหลาย มีการจัดหน้าแบบนิตยสารและการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพถ่าย และภาพสีน้ำ เพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆ เมื่อได้มาพักผ่อน เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ ดูชัดเจน แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นพื้นถิ่นไว้

2. ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก ในสายตานักท่องเที่ยวสามารถ สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเป็น 3 ลักษณะ ที่จะนำมาใช้ในการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวก คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) 2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism) และ 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุดคือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชน ส่วนภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงน้อยที่สุดคือภาพลักษณ์เชิงประเพณีและเทศกาล ตลาดริมน้ำบางนกแขวกเป็นร่องรอยแห่งความเจริญรุ่งเรืองในอดีตที่สะท้อนออกมาให้เห็นในปัจจุบัน แม้ความเจริญรุ่งเรืองไม่คึกคักเหมือนในอดีตแต่ก็มีเสน่ห์ในความเรียบง่ายและความ

เป็นตัวของตัวเอง สิ่งที่เขาบ้านบางนกแขวกภูมิใจในตัวเองมากที่สุดคือ ความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน ความมีน้ำใจพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การค้าขายที่ไม่หวังเอากำไรมากเกินไป เป็นสิ่งดีๆ ที่ไม่ว่าใครมาเยือนต้องประทับใจทุกคน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม และศึกษาภาพลักษณ์ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวก โดยในการวิจัยขั้นต่อไปเป็นการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ไปใช้ในการสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการออกแบบเรขศิลป์ประเมินผลและวิเคราะห์หาข้อสรุปที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ที่ ควรจดจำให้แก่นักท่องเที่ยวที่ได้มาเยี่ยมชมเยือนชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

เอกสารอ้างอิง

- [1] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคกลาง เขต 1 (กาญจนบุรี). **พาเที่ยวเมืองแม่กลอง สมุทรสงคราม**. [ม.ป.ท.: ม.ป.ป.]
- [2] รุ่งนภา พรหมณวงศ์. (2544). **การธำรงชาติพันธุ์ของชุมชนชาวจีนคาทอลิกผ่านพิธีกรรมศพ : กรณีศึกษาชุมชนคาทอลิกบ้านบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [3] วรศิลป์ พิรพันธ์และคณะ. (2548). **แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] วนิดา บำรุงกิจ. (2542). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: บททางเลือกระหว่างการตลาดกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิตคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [5] คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม. (2539). **โครงการการทำแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณดอนหอยหลอด**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] จันทิมา อาชาพานิช. (2553, 9 และ 11 กรกฎาคม). สัมภาษณ์.
- [7] ปรีชา ไชยรัตน์. (2553, 11 กรกฎาคม). สัมภาษณ์.
- [8] สมเกียรติ พริ้งถาวร. (2553, 25 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- [9] อรรถกร อ่อนนาวา. (2553, 15 มิถุนายน และ 9 กรกฎาคม). สัมภาษณ์.
- [10] Klapper, Joseph T. (1960). **The Effect of Mass Communication**. New York: The Free Press.
- [11] Rogers, Everett M and Floyd F. Shoemaker. (1971). **Communication of Innovations: A Cross-Cultural Approach**. (2nd ed.). New York: The Free Press.
- [12] Runes, Dagobert D. (1971). **Dictionary of Philosophy**. New York: Littlefield, Adam.
- [13] Schramm, Wilbur. (1977). **Big Media, Little Media**. Beverly Hills Ca: Sage Publications.